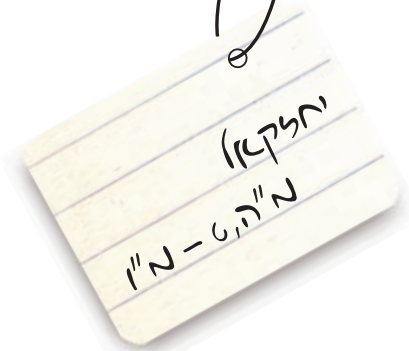

מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

פרק מ"ה, ט-כה

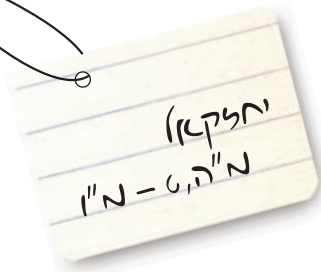
במרכזם של פרקים מ"ה-מ"ז עומדים תפקידי הנשיא בעם ובמקדש, המהווים חלק ממהלך החידוש והתיקון במקדש העתידי. הלכות הנשיא בפרקים אלה משקפות את מעמדו המורכב של המלך - כבוד המלך ומעמדו הרם מצד אחד, ואיזון והגבלה שנועדו להבליט את כפיפותו לה' ולתורתו מצד שני. שינוי זה נועד למנוע את השתלטות המלך על העם וניצולו כפי שהיה במקדש הראשון, והוא מתבטא בין השאר בשימוש של יחזקאל בכינוי 'נשיא' כתחליף ל'מלך'.

1 (א) רב לכם נשיאי ישראל, חמס ושרד הסירו ומשפט וצדקה עשו' (ט) בפסוקים ט-יב מפורטות חובות הנשיאים בתחומי המשפט והצדק. עיינו בפסוקים ועמדו על שני ההיבטים של המשפט והצדק הנדרשים מהנשיא.

ב) השוו בין פסוקים י-יב והפסוקים המקבילים להם בויקרא י"ט, לה-לו, ובחנו אל מי מופנה הציווי בכל אחד מן המקורות. להבנת שינוי זה ראו את דברי רד"ק: 'לא תעשו עוול במידות ובמשקלים כאשר עשיתם עד הנה כמו שאמר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולעוות מאזני מרמה. ומה שעושים העם הוא עוון המלכים שאינם מוחים בידם'.

2 לאחר פירוט חובות הנשיאים בתחומי המשפט עובר הנביא לחובותיהם בתחומי הקודש והמקדש. בפסוקים יג-טז מפורטת תרומה מיוחדת במינה הניתנת לנשיא. מס דומה המוטל על העם לתת למלך נזכר ב'משפט המלך' בשמו"א ח', טו-יז. שימו לב לדמיון במרכיבי המס, ועמדו על ההבדלים בכמות המס ובתכליתו בכל מקום. חשבו - כיצד מהווה נבואתנו 'תיקון' למעמד המלך על פי 'משפט המלך'?

3 בפסוקים יח-כה מפורטים מועדים בהם מצווה הנשיא להקריב קרבנות לשם כפרה על העם. חלקם אינם מוזכרים בתורה כלל (א' וז' בניסן), ואחרים מוזכרים (פסח וסוכות), אך ישנו הבדל בין הקרבנות המוקרבים במועד זה על-פי התורה לעומת הקרבנות הנזכרים ביחזקאל. עיינו בדעות המובאות בגמרא במנחות ובדעתו של הרד"ק השונה מהן באופן עקרוני, ובחנו את דרכי ההתמודדות השונות עם הקושי:

מנחות מ"ה,ב: 'אמר **רבי יוחנן**: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה. **רב אשי** אמר: מילואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה (כלומר, קרבנות שהוקרבו בחנוכה המקדש)'.
רד"ק: 'זוה הקרבן אינו בן בקר הכתוב בתורה כי אין בפסח ולא בשאר המועדים פר חטאת אלא שעיר חטאת... אלא על כרחינו חידוש יהיה בקרבנות לעתיד'. וראו את הרחבת הדברים בפירוש 'דעת מקרא': 'לא מדובר כאן על שינוי בתורת הקרבנות... אלא בקרבנות שיקריב הנשיא לתוספת קדושה... כל ההקשר עוסק בהלכות הנשיא'.

פרק מ"ו

העיסוק בהלכות הנשיא נמשך בפרק מ"ו. הפרק פותח בקרבנות הנשיא ובתפקידיו בראשי חדשים ובשבתות (א-טו) וממשיך בהלכות העברת נחלות הנשיא (טז-יח), החותמות את קובץ ההלכות המיועדות לנשיא. הפרק מסיים בהשלמה לסיוורו של יחזקאל במקדש - בבתי המבשלים (יט-כד) - שגם בהם ניכרת הקדושה היתרה, בהבדלה בין מקום הבישול של הכהנים בחצר הפנימית, שבו מתבשלים קדשי הקדשים, לבין מקומות הבישול של הלויים בפינות החצר החיצונה, שבהם מתבשלים זבחי העם שדרגתם נמוכה יותר.

4 בשבתות ובראשי חדשים נפתח השער המזרחי הפנימי עבור הנשיא והעם (א-ג). שימו לב להבחנה בין המקום אליו מותר לנשיא להגיע ולהשתחוות בו לעומת המקום בו משתחוה העם. בהמשך הפרק מפורטים כללי היציאה מהמקדש לנשיא ולעם במועדים, בהם השער המזרחי נותר סגור (ח-י), ובהם מודגש "והנשיא בתוכם" (י). חשבו כיצד מבטאים כללי הכניסה והיציאה מן המקדש את מעמדו המורכב של הנשיא.

5 חוקי הנשיא חותמים בפסקה העוסקת בהלכות מכירת קרקעות (טז-יח). שתי ההלכות הראשונות (טז-יז) מנגידות בין מתנה לבן הנשיא למתנה לעבדו, והן מבוססות על פרשת היובל בויקרא כ"ה. בארו את משמעות החלת המגבלות הללו על הנשיא לאור העיקרון שביסוד הלכות היובל (ויקרא כ"ה,כג-כד).

רחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "perek.matan@gmail.com" f

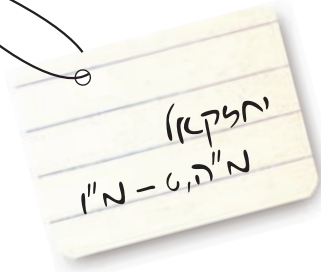
מִתַּן מַתָּן

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננגרט
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך

הרחבה

מלך ונשיא

כינויו הבלבדי של השליט בפרקים **מ"ח-מ"ח**, כמו גם בפרקי הגאולה (**ל"ד, כח; ל"ז, כה**), הוא 'נשיא'. לכינוי 'מלך' בפרקים אלה (**מ"ג, ז-ט**) יש משמעות שלילית, והכוונה למלכי ישראל החוטאים שבעבר.

העובדה כי הנשיא מקבל הוראות על ידי יחזקאל בשם ה' הופכת את הנשיא לעבד ה' הכפוף לנביא. דומה שבפרקים אלה מבקש יחזקאל ליצור איזון למעמדו של הנשיא. מצד אחד הוא מקבל נחלה הקרובה בשטחה לאחת מנחלות השבטים, כאשר נחלה זו משתרעת משני צדדיה של ה'תרומה' מן הארץ בה מצוי המקדש. הוא רשאי לחלק מאדמתו לעבדיו ולהנחיל לבניו ירושה מאדמות אלה. הוא האחראי לקורבנות הציבור. הוא היחיד הרשאי להיכנס לשער המזרחי של החצר הפנימית בשבת ובראש חודש, או בכל זמן אחר בו מבקש הנשיא להקריב קרבן נדבה. מצד שני, אין הנשיא נוטל חלק בפולחן, נאסר עליו לקחת מנחלות העם, ובמועדים הוא נכנס לחצר המקדש ויוצא ממנה כאחד האדם. נוסף לכך, אין לנשיא מעמד שיפוטי. הכהנים הם השופטים: 'ועל ריב המה יעמדו למשפט במשפטי ישפטוהו' (**מ"ד, כד**). (על פי ר' כשר, מקרא לישראל - מבוא לספר יחזקאל, עמ' 129)

נמצא ששינוי השם - ממלך לנשיא, משקף את התמורה במעמדו העיתידי, הן בהגבלתו ביחסו אל הקודש והבדלתו ממנו, והן בהגבלת כוחו ושליטתו בעם, המתבטאת גם בהנגדה למעמדו הדורסני של המלך ב'משפט המלך'.

"וַיְבִינֵנוּ בַּמֶּלֶךְ" < לקט ביאורי מילים ליחזקאל פרקים מ"ה-מ"ו

פרק מ"ה (ט) הָרִימוּ גִרְשֵׁיתֵיכֶם מֵעַל עַמִּי: סלקו את המעשים המגרשים את עמי מנחלתו, כנראה הכוונה למיסים הכבדים המושטים על העם.

(טו) וְשֵׁה-אֶחָת מִן-הַצֹּאן מִן-הַמֵּאֲתִים מִמִּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל: העם צריך לתרום צאן אחד ממאתיים וכן חלק אחד ממאתיים מתוך המשקה - יינות לנסכים.

(כ) וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשַׁבְּעָה בַּחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שְׂגֵה וּמִפְתִּי: בעוד החיטוי של המקדש בא ניסן נועד לכפר ממזיד, החיטוי בשבעה לחודש מכפר מחטאי שוגג וחוסר לימוד.

פרק מ"ו (ט) לֹא יָשׁוּב דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר אֲשֶׁר-בָּא בוּ כִּי נָכְחוּ יָצֵא: בעליה לרגל במועדים יכנסו עם הארץ והנשיא יחד משער אחד ויצאו בשער שמולו.

(כב) חֲצֹרֹת קְטָרוֹת אַרְבָּעִים אַךְ וּשְׁלֹשִׁים רַחֲבִי: החצרות אינן מקורות כדי שהעשן (=קיטור), יעלה למעלה.

(כג) וּמִבְּשָׁלוֹת עֲשׂוּי מִתַּחַת הַטִּירֹת סָבִיב: ליד הכותל ישנו נדבך אבנים ובו חלל לשם שפיתת הקדירות.

הרחבות ומענה לשאלות: perek.matan@gmail.com מתן על הפוך "מתן על הפוך" [f](https://www.facebook.com/perek.matan)

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפוך. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך